

เทศน์เช้า วันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๕๔

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองแกว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เวลาไม่อยู่มันก็เจ็บ แต่เวลาอยู่มันอบอุ่น อบอุ่นเพราะอะไร อบอุ่นเพราะใจเรา ถ้าครูบาอาจารย์ของเรา เห็นไหม ร่มโพธิ์ร่มไทร ถ้าร่มโพธิ์ร่มไทรมันจะมีความร่มเย็น เป็นสุข แต่ถ้าเป็นที่दान มันไม่มีที่หลบแดดหลบฝน ถ้าไม่มีที่หลบแดดหลบฝนมันก็ ว่าแห้วเป็นธรรมดา

นี่ถ้าเรามีหลักมีเกณฑ์ของเรา เราจะมันน้อยสันโดษ มันจะอ่อนนุ่มถ่อมตน แล้ว มันตามมีตามได้ ถ้าตามมีตามได้ เวลาพระสารีบุตรไปบิณฑบาตนะ พระสารีบุตร พระกัสสปะ พระที่เป็นเอตทัคคะที่มีชื่อเสียงในสมัยพุทธกาล เวลาบิณฑบาตชอบไป บิณฑบาตที่บ้านคนจนๆ ไปหาแต่บ้านที่เขาอัตคัดขาดแคลน เพราะที่เขาอัตคัดขาดแคลน เขามีความทุกข์ความยากของเขา

พระสารีบุตรไปบิณฑบาตนะ พวกคนที่ เป็นโรคเรื้อนเขาใส่บาตร นี้อะหลุดตกใส่ บาตรพระสารีบุตรเลย เวลาเขาคดข้าวใส่บาตรนะ นี้อันนี้ร่วงตกไปด้วย แล้วเขาก็ตามดูว่า พระสารีบุตรจะทำอย่างไร พระสารีบุตรพอบิณฑบาตเสร็จแล้วไปอยู่โคนไม้ นี่ฉัน อาหารด้วยความไม่รังเกียจเลย

ถ้าครูบาอาจารย์ของเรา จิตใจถ้าเป็นร่มโพธิ์ร่มไทร เขาออกบิณฑบาตนะ พระกัสสปะ พระสารีบุตร พระโมคคัลลานะต่างๆ ชอบไปบิณฑบาตที่บ้านคนทุกข์คน ยาก พวกคนทุกข์คนยากนี่เขาทุกข์เขายากของเขา เขาอยากได้อนุญกุศลของเขา บ้านคนที่ มั่งมีศรีสุข ความมั่งมีศรีสุขของเขา เขามีบุญกุศลของเขา เขามีที่พึ่งอาศัยของเขาแล้ว แต่ ฆนาคมีที่พึ่งอาศัยนะ เขาก็เดือดร้อนในหัวใจ

เวลาเราเกิดมาในธรรมชาติของโลกนี้ เห็นไหม เกิดมานี้ทุกข์เป็นอริยสัจ ทุกข์ เป็นความจริง แต่เราเกิดมาเราต้องมีหน้าที่การงานของเรา คนเราดีเพราะหน้าที่การงาน คนรับผิดชอบ คนทำหน้าที่การงาน คนดูแลรักษา นี่การงานของเขา เขาก็เจริญรุ่งเรือง

ของเขาไป เพราะอะไร เพราะความรับผิดชอบของเขา เขาดูแลของเขา แต่ถ้าเราทำด้วยความพลั้งเผลอ ทำด้วยความขาดสติ ทำด้วยความประมาท แม้แต่ทางโลกมันก็มีความขาดตกบกพร่อง พอมาประพฤติปฏิบัติ มันก็ขาดตกบกพร่องเหมือนกัน

ฉะนั้นเราต้องมีสติ มีปัญญาของเรา คำว่ามีสตินะ ถ้ามีสติทำอะไร ถ้ามีสติระลึกอยู่ในหัวใจของเรา ทำสิ่งใดมันก็จับด้วยความมั่นคง เห็นไหม เราทำคุณงามความดีของเรา มันจะทุกข์ทนขนาดไหน มันจะยากเย็นแสนเข็ญขนาดไหน นั่นละมันเป็นการพิสูจน์นะ ถ้าเรารู้สึกคลุกคลาน เรายอมจำนนกับมัน เราจะถอยกรูดๆ ไป พอถอยกรูดๆ ไป สิ่งนี้มันเป็นเรื่องของโลก คุณอากาศดี เวลามันเราร้อน เราเข้าที่ร่มมันก็มีความร่มเย็นเป็นสุข

นี่พูดถึงเรื่องโลกๆ นะ แต่เรื่องของใจละ ใจนี้เวลามันเราร้อนขึ้นมามันต้องการสิ่งใดละ มันต้องการสติปัญญาของมัน เวลาคนข้างนอกเขาปลอบประโลม เขาปลอบประโลมไปทั้งนั้นแหละ ปลอบประโลมขนาดไหน มันก็ลูบอยู่ข้างนอกนั้นแหละ แต่หัวใจมันอยู่ข้างใน ถ้าหัวใจมันอยู่ข้างใน เราจะต้องตั้งสติของเรา

สติมันมาจากไหน? สติมันมาจากใจ สติมาจากข้างใน สติมันมาจากหัวใจของเรา ถ้ามีสติ มีปัญญาของเราขึ้นมา ความทุกข์ ความเราร้อนต่างๆ มันหยุดได้ มันจะหยุดของมัน หยุดเพราะอะไร หยุดเพราะมันมีสติยับยั้ง แต่ถ้าไม่มีสติยับยั้ง คุณสิ มันก็เริ่มใหญ่โตขึ้น เริ่มรุนแรงขึ้น เริ่มโหมกระหน่ำหัวใจเรามากขึ้น เพราะเราขาดสติ เราขาดสตินี้มันเป็นภายใน ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงสอนให้เราฝึกฝนของเรา

ทุกข์มันทุกข์ทั้งนั้นแหละ เพราะในสมัยพุทธกาล อนาคตบิณฑกเศรษฐีเวลาเขาเป็นเศรษฐีนะ เขาซื้อสวนเชตุภวขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เขาเอาเงินปู้ๆ ปูๆ เลยนะ แต่เวลาถึงวิบากกรรมของเขา สมัยโบราณเขาไม่มีธนาคารเงินทองเขาฝังดินเอาไว้ กระแสน้ำมันพัดมันเซาะไปไง เงินทองโดนน้ำเซาะไปหมดเลย

จากเศรษฐีมหาเศรษฐีต้องกินข้าวน้ำผักคองเวลาทุกข์ทนเข็ญใจ นี่เทวดาถึงบอกเลยนะ เห็นไหม เวลาว่าทำบุญกุศลแล้วได้บุญกุศล ทำบุญจนหมดเนื้อหมดตัว อนาคตบิณฑกเศรษฐีเขาเป็นพระโศดาบัน เขาไล่เทวดาอยู่ที่ซุ้มประตูบ้านเขาออกไปเลย นี่ขนาดเทวดาใจยังใส่ใจของผู้ที่มีหลักมีเกณฑ์ไม่ได้

สุดท้ายแล้วด้วยบุญกุศลของอนาถบิณฑิกเศรษฐี เทวดานั้นโดนตีเตียนก็กลับไปเฝ้าพระอินทร์ พระอินทร์ให้ไปขอโทษไป พระอินทร์เลยให้ไปเอาสมบัติของเขากลับมาที่นี้สมบัติ เห็นไหม เวลาน้ำมันเขาจะไปตามกระแสน้ำ พวกทองคำ พวกไหต่างๆ มันไปน้ำมันไปกองรวมกัน กลับมาได้มากกว่าเดิมนะ อนาถบิณฑิกเศรษฐีก็กลับมาอีก แต่เพราะใจเขามั่นคงของเขา

นี่เวลาเราทุกข์เรายากเรามองตัวอย่างว่าคนที่เขากัดฟัน เขาอดทนของเขา เขาผ่านวิกฤติของเขาไป สิ่งนี้มันเป็นสติปัญญา แต่ถ้าเวลาเราขาดกำลังใจของเรา เวลาประพฤติปฏิบัติ พระก็เหมือนกัน เวลาเราห่างจากครูบาอาจารย์ เราก็จะต้องเข้าไปหาครูบาอาจารย์ เวลาครูบาอาจารย์ท่านเทศน์ ท่านคอยเตือนเรา คอยบอกเรา เราก็ได้เตือนสติตัวเองขึ้นมา แต่ถ้าเราจากครูบาอาจารย์ห่างไป เราก็เข้าข้างตัวเองไปทั้งนั้นแหละ สิ่งนั้นเป็นคุณงามความดีของเราทั้งหมด สิ่งที่เป็นการกระทำที่เราเข้าใจว่าถูกต้องดีงามไปทั้งหมด มันดีของใครล่ะ?

คุณความดีของเด็กก็มี คุณความดีของวัยรุ่นก็มี คุณความดีของผู้ใหญ่ก็มี คุณความดีมันก็มีละเอียดลึกซึ้งเข้าไปเป็นชั้นเป็นตอนขึ้นไป คุณ เวลาคนเขานั่งบริหาร เขานั่งเฉยๆ แต่เขารับผิดชอบหมดนะ ทั้งองค์กรนั้นเขารับผิดชอบของเขาหมดเลย เขากำหนดนโยบาย เขาต้องรับผิดชอบของเขา แต่เราก็มองกันว่าคนๆ นั้นไม่เห็นลงทุนลงแรงสิ่งใดเลย แต่เขาดูแลของเขา ด้วยความรับผิดชอบของเขา

นี่ความดีมันมีละเอียดลึกซึ้งเป็นชั้นเป็นตอนขึ้นไป คุณความดีของเรา เวลาเราอยู่กับโลก เราเกิดมานี้ เราเกิดมาด้วยบุญกุศล ถ้าเราไม่มีบุญกุศล เราเกิดมาเป็นสัตว์ เป็นเปรต เป็นผี เพราะจิตมันไม่มีวันเว้นวรรค มันเกิดแน่นอน เกิดในสถานะไหนต้องเกิดเด็ดขาด แต่พอเกิดมาเป็นคน เราต้องปากกัดตีนถีบ เราปากกัดตีนถีบเพราะเหตุใดล่ะ?

เพราะคนเรามันมีร่างกาย มันมีกระเพาะ คนเราเกิดมานี้เป็นญาติกันโดยธรรมชาติ มีร่างกายและจิตใจเหมือนกัน ต้องการความสุข เกิดความทุกข์เหมือนกัน เวลาปัจจัยเครื่องอาศัย เราก็ต้องปรารถนาเหมือนกัน มันเสมอภาคตรงนี้ แต่หัวใจมันไม่เสมอภาค หัวใจมันแตกต่างกัน เห็นไหม พอหัวใจมันไม่เสมอภาค เราจะต้องดูแลจิตใจของเรา ถ้าจิตใจของเรามีหลักมีเกณฑ์ขึ้นมา นี่ไง สิ่งนั้นที่มันประเสริฐ นั่นล่ะมันประเสริฐตรงนั้น

มนุสฺสเดรัจฉาน มนุสฺสเทโว เห็นไหม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแบ่ง มนุษย์เป็นชั้นเป็นตอนขึ้นมา มนุษย์เหมือนกัน นี่มนุษย์เบียดเบียนจิตใจ ทำร้ายเขา รังแก เขาเหมือนสัตว์.. มนุษย์ที่จิตใจดี จิตใจสูงส่ง มนุสฺสเทโว มนุษย์เป็นเทวดา ทำไมมันเป็นอย่างนั้นล่ะ? เขาวัดกันที่นี้ไง เขาวัดกันที่หัวใจ แล้วเราก็ปรารถนา เราต้องการเกิดแต่ สังคมที่ดีๆ เกิดแต่สิ่งสังคมที่ดี แล้วสังคมที่ดีมันมาจากไหนล่ะ?

สังคมที่ดีนะ นี่สภาพกรรม เราทำบุญร่วมกันมา เห็นไหม เรามีสาขบุญสาขกรรม ร่วมกันมา เราเกิดมานี่ เราเกิดมามีการจุนเจือต่อกัน เรามีบาปอกุศล มีสิ่งต่างๆ มา นี่แล้ว มันมาจากไหนล่ะ? คนไม่เชื่อเยอะมากนะ คนไม่เชื่อเรื่องบุญ เรื่องบาป เรื่องนรก สวรรค์ ไม่เชื่อสิ่งใดๆ เลย แต่เวลาเราเกิดขึ้นมา แม้แต่พ่อแม่เดียวกันลูกเกิดมาก็ไม่เหมือนกัน จริตนิสัยไม่เหมือนกัน นั่นละสมบัติของเขา

สมบัติของเขาคือจิตหนึ่ง จิตหนึ่งมันได้สร้างบุญกุศลมา ได้ตัดแต่งพันธุกรรมมา ทำดีทำชั่วมาสะสมลงที่จิตนั้น แล้วจิตนั้นเวลาเกิดมา เห็นไหม คุณสิ ถ้าไม่ได้เกิดมาด้วย วิบากกรรม จิตใจมันก็ต้องไม่ต้องปิดบังไว้ ปิดบังไว้คืออะไร ปิดบังไว้คือเวลามันโต้แย้ง ใจนี้โต้แย้งในใจ ใจไม่ยอมรับ ใจคัดค้านตลอดเวลา แต่ถ้าใจมันยอมรับ นี่เปิดหัวใจนะ

ในพระไตรปิฎก เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศน์ว่าการ เวลาจิตใจ คนที่เปิดแล้วนะ เวลาสรรเสริญองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาองค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้าเทศน์ว่าการเปรียบเหมือนกับหงายของที่คว่ำอยู่ หงายหัวใจที่คว่ำอยู่ หงายหัวใจที่ไม่ยอมรับให้มันเปิดออกมา ถ้าเปิดออกมา มันก็มีเหตุมีผลยอมรับนะ

แต่ถ้ามันปิดของมันอยู่นะ เวลาเทศน์ว่าการนะ ว่าคนนั้น ว่าคนนั้น มันผลึกหมด แหละ ไม่เข้าเลย ฉันทคนดี ฉันทศุขยอดมนุษย์ ไม่มีอะไรตกในหัวใจของเราเลย แต่ถ้า เทศน์ว่าการมานะ เราเป็นอย่างนั้นไหม เราเป็นอย่างนั้นไหม? เห็นไหม หงายของที่คว่ำ อยู่ให้หงายขึ้นมา พอหงายขึ้นมา เวลาฝนตก แดดออก มันได้รับผลประโยชน์ของมัน

จิตใจของเรา เราเกิดมาในพุทธศาสนา ศาสนธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมะมันจะเข้าถึงหัวใจของเราไหม? ถ้ามันเข้าถึงหัวใจของเรา เรามี สติ พอมีสติ นั่นละสติธรรม.. มันมีสมาธิ สมาธิธรรม.. มีปัญญา ปัญญาธรรม.. เวลามัน

เกิดโลกุตตรธรรมล่ะ? ศีล สมาธิ ปัญญา มันเข้ามาแล้วมันเกิดโลกุตตรธรรม ธรรมที่มันเกิดกับเรา

นี่ศัพท์ ชัมมา อนัตตา สภาวะธรรมเป็นสภาวะธรรม สภาวะธรรมอย่างนั้น นี่ศัพท์ ชัมมา อนัตตา อันนั้นสภาวะคือการเปลี่ยนแปลงใจ แต่ถ้าธรรมล่ะ ธรรมมันเปลี่ยนแปลงไหม? จากสภาวะธรรมนี้มันเปลี่ยนแปลงของมัน คุณผลไม้ เวลามันออกมาลูกอ่อนๆ เห็นไหม เวลามันแก่ของมัน มันสุกของมันได้

จิตใจของเราอ่อนๆ ล้มลุกคลุกคลานเนี่ย บอกให้ฝึกตั้งสติก็ล้มลุกคลุกคลาน ให้ปฏิบัติ โอ๊ย.. ปวดหัวเลย ไม่ว่างๆ มันไม่เอา เห็นไหม นี่จิตใจมันอ่อนๆ แต่มันก็ยังเข้าวัดเข้าวา ยังฟังธรรมอยู่ แต่เวลามันสนใจขึ้นมาเนะ เวลาครูบาอาจารย์ของเราท่านประพฤติปฏิบัติ เวลาปัญญามันจุดติดแล้ว เวลาภาวนามยปัญญาเกิดนะ เดินจงกรมทั้งวันทั้งคืน ไม่อยากกินอยากนอน แต่ร่างกายมันต้องการอาหาร ก็ต้องแบ่งให้มัน เพราะอะไร เพราะมันกำลังเข้าด้ายเข้าเข็ม มันจะได้จะเสียนี่อุ๊ย.. มันจะเอาให้ได้อย่างเดียว

นี่เขาปฏิบัติขนาดนั้น ถ้าคนปฏิบัติแล้ว มันจุดติดแล้ว เขาเรียกภาวนาเป็น มันมี “ภาวนาเป็นกับภาวนาไม่เป็น” เราภาวนาไม่เป็น ก็ดูๆ ไถๆ เหมือนคนทำงานไม่เป็น ก็อยากจะเป็นอยากจะทำ พยายามฝึกฝนของเรา นี่ภาวนายังไม่เป็น แต่พอภาวนาเป็นแล้วนะ คนทำงานเป็น เห็นไหม มันทำอะไรมันคล่องตัวไปหมด จับต้องสิ่งใดนี่เป็นเนื้อเป็นหนังไปทั้งนั้นเลย

ถ้าคนภาวนาเป็น เวลาเข้าทางจงกรมนี้ปัญญามันหมุนแล้ว พอธรรมจักรมันหมุนนั้นเป็นอนิจจัง สิ่งนั้นเป็นทุกข์ สิ่งนั้นเป็นประโยชน์ เป็นสมาธิ เป็นปัญญา.. ปัญญามันหมุนแล้ว มันได้ประโยชน์ของมัน มันจะครองของมัน ข่ายของปัญญามันทำงานของมันตลอดเวลา

นี่เวลาภาวนาเป็น เราจะว่าเราจะภาวนาทุกข์ยากอย่างนี้ตลอดไปนะ เวลามันไม่เป็นมันก็ทุกข์ก็ยากอย่างนี้แหละ แต่เวลามันเป็นขึ้นมา เวลามันได้มันเสียของมันขึ้นมา คนเรานี้กำลังจะได้จะเสีย กำลังเข้าด้ายเข้าเข็ม มันมีความมุมนะ แล้วความมุมนะ เห็นไหม นี่ความเพียรกล้า ถ้าความเพียรกล้า เราก็พุทโธ ใช้สติปัญญา ถ้าความเพียรกล้า ความเพียรต้องสมควร ทุกอย่างสมควร นี่สมาธิชอบ ปัญญาชอบ วิมุตติโดยชอบ

ที่นี้ปัญญาของเรามันไม่ชอบ ปัญญาเกิดแล้ว แต่มันมีกิเลสสอดเข้ามา อืม.. จะเป็นอย่างนั้น น่าจะเป็นอย่างนี้ อู๋.. เกือบได้ๆ นี่มันไม่ชอบ ไม่ชอบเพราะเราเข้าไปยุ่งกับมันไง มันไม่ชอบ มันยังไม่สะอาดบริสุทธิ์นะ แต่ถ้ามันชอบของมัน มันรวมตัวของมันนะ นี่วิมุตติชอบ! พอวิมุตติชอบขึ้นมามันจะถอนกลับไม่ได้แล้ว ไม่ใช่สภาวะ มันเป็นกรรมแท้ๆ

กุปปกรรม อกุปปกรรม.. กุปปกรรมคือสัพเพ ฐัมมา อนัตตา มันยังแปรสภาพอยู่ อย่างจิตเรานี้เวียนในวัฏฏะ เวียนไปเกิดเป็นผลของวัฏฏะ ผลของคุณงามความดี ผลของต่างๆ มันจะหมุนของมันไป นี่มันเป็นกุปปกรรม แต่อกุปปกรรม อฐานะไม่มีสิ่งใดควบคุมมันได้ มันเหนือธรรมชาติเหนือเหตุเหนือผลเหนือสิ่งต่างๆ แต่อยู่ในหัวใจเรานี้แหละ เรารู้ของเราอยู่คนเดียว

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศนาว่าการ เทศน์ธรรมจักรนะ เวลาพระอัญญาโกณฑัญญะมีดวงตาเห็นธรรมขึ้นมา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าดีใจมาก เพราะมีพยาน เวลาเรารู้ของเราขึ้นมา นี่เรารู้ในหัวใจของเรา ถ้ามีใครรู้ตามขึ้นมา นี่เป็นพยานแล้วนะ เป็นพยาน มันต้องเหมือนกัน มันแตกต่างกันไม่ได้ ถ้าแตกต่างกันต้องคนหนึ่งผิด ถ้าได้เถียงกันต้องมีคนหนึ่งผิดเด็ดขาด แต่ถ้าเป็นสังฆกรรมนะ มันเถียงกันได้อย่างไร? มันจะเถียงกันไปไหน? มันมีแต่สาธุ สาธุ.. พอมันสาธุ เพราะมันจนด้วยเหตุด้วยผล จนด้วยสัจจะความจริง

นี่ไง ถ้าเราทำของเราขึ้นมา เรามีสติปัญญา สิ่งนี้มันสร้างขึ้น ทำได้ในใจของเรา สุข ทุกข์เกิดที่ใจ แต่ใจก็อยู่ในร่างกายนี้ เรากระเสือกกระสนกัน เราแสวงหากัน เราก็ไปนะเหมือนพระเลย พระเวลาออกธุดงค์เข้าป่าเข้าเขาไปนี่สมนุทสมบัน ไปหาอะไร? ก็ไปหากกลางหัวอกนี้ไง ไปหาใจที่สงบนี้ไง

แต่อยู่กับที่แล้วมันคือด้าน เวลาเข้าป่าเข้าเขาไป มันจะโดนสภาวะแวดล้อมบังคับ มัน กลัวเสือ กลัวสาว กลัวผี กลัวไปทุกอย่าง นี่วิตก วิจารไปหมดเลย ชีวิตนี้มันจะทุกข์ยากขนาดไหน แต่มันใช้ปัญญาไล่เข้ามา พอจิตมันปล่อยทุกอย่างเข้ามามันก็สงบ ไปอยู่ในป่าในเขาก็คงๆ นั้น พระองค์นั้นก็สงบที่นั่น อยู่ในวัดในวาถ้ามีสติปัญญามันก็สงบที่นั่น ร่างกายอยู่ที่ไหน จะไปสงบที่ไหน มันก็สงบเข้ามาสู่จิตจิต สู่ฐานของจิต สู่บุคคลคน

นั่น เราแสวงหาขนาดไหน ก็แสวงหามาเพื่อความสุขสงบระงับในใจของเรา นี่เป็นทรัพย์ภายใน..

ทรัพย์ภายนอก เราเกิดมาเราก็ต้องมีปัจจัยเครื่องอาศัย มีที่อยู่อาศัย หลวงตาท่านบอกว่า นกมันยังมีรังมีรัง พระก็มีแค่ว่าหลบแดดหลบฝน เราเป็นฆราวาสเราก็ต้องมีบ้านมีเรือน นกยังมีรังมีรัง เราก็ต้องแสวงหา นกมันยังรู้จักสร้างรังสร้างรังของมัน เราเป็นมนุษย์เราก็ต้องสร้างที่อยู่อาศัย เราก็ต้องสร้างสถานะของเราให้พออยู่ในสังคม

อันนี้ไม่ใช่กิเลส อันนี้เป็นหน้าที่ กิเลสคือมันเผาผลาญใจเราต่างหาก อยากได้แล้วไม่สมความปรารถนา แต่สิ่งที่เราทำที่เราทำตามสถานะของเรา เราทำของเราได้ ฉะนั้นไม่ใช่กิเลส กิเลสคือตัดหาความทะยานอยาก คิดสิ่งที่เป็นไปไม่ได้ สิ่งที่เป็นไปได้ละ คนทำบุญกุศลมา ทำอะไรก็ประสบความสำเร็จ อันนั้นเป็นผล เป็นวิบากที่ต้องได้รับ เราจะปฏิเสธไม่ได้หรอก แต่ถ้าสิ่งที่ยังมาไม่ถึง เราก็ตั้งสติแล้วทำของเรา เพื่อประโยชน์กับเรา

ประโยชน์ทางโลก เราก็ต้องแสวงหา ประโยชน์ทางธรรม เราเกิดมาแล้วไม่เสียชาติเกิด ถ้าเราเกิดมา เราแสวงหา เราประสบความสำเร็จทางโลก แต่ตายเปล่าณะ ตายไปสมบัติที่หาไว้ได้นี่เป็นสมบัติสาธารณะ สมบัติเพื่อตกกับโลก บุญกับบาปจะไปกับใจของเรา ผู้ที่ประพฤติกุศลปฏิบัติ มีสมบัติในหัวใจ มีสติธรรม มีสมาธิธรรม มีปัญญาธรรม มีวิมุตติธรรม มันจะไปกับใจดวงนั้น เอวัง